

ปาฐกถาพิเศษ

“หม้ออาสาทู๋บ้าน มอบ.”

โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

เนื่องในโอกาสเป็นประธานในพิธีมอบรางวัล

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อสม. ดีเด่น และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยดีเด่น

ณ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๓๙

*****

ผมขอขอบคุณกระทรวงสาธารณสุข และคณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาเชิญมาบรรยายเรื่อง มอบ. หรือที่เราเรียกกันเต็มๆ ว่า หม้ออาสาทู๋บ้าน ให้ อสม. และสาธารณสุขอำเภอฟังกันในวันนี้ ผมดีใจมากที่ได้พูดถึงเรื่องนี้เพราะว่า เป็นเรื่องที่เราเราตั้งแต่สมัยเมื่อ ๒๑ ปีมาแล้ว มีความภาคภูมิใจในเรื่องของ มอบ. มากทีเดียว แต่ก็ไม่ค่อยได้มีโอกาสเล่าให้ใครฟังมากนัก เพราะฉะนั้นเรื่อง ของ มอบ. จึงไม่ค่อยได้เป็นที่ทราบกันโดยกว้างขวางจนกระทั่งเลิกไป แล้วก็ อสม. ขึ้นมาทดแทน อสม. นี้เป็นองค์กรที่กระทรวงสาธารณสุขได้จัดตั้งขึ้นมานานพอสมควร ที่ผมเรียนว่านานมากพอสมควรก็เพราะว่า เมื่อพวกเราคิดถึงเรื่อง มอบ. ก็ได้ปรึกษากระทรวงสาธารณสุข แล้ว กระทรวงสาธารณสุขมีความเห็น สอดคล้องกัน แต่ตอนนั้นกระทรวงสาธารณสุขค่อนข้างจะไม่สามารถเข้าไปทำ อสม. ได้ เพราะว่าเรื่องของ อสม. เป็นเรื่องค่อนข้างใหญ่มากทั่วประเทศอย่างหนึ่ง แล้วก็ มีข้อขัดข้องอย่างอื่นซึ่งผมจะได้เรียนให้ทราบ ต่อไป อย่างไรก็ตามผมดีใจมากที่ อสม. ได้เกิดขึ้นแล้ว อย่างที่ท่านคณบดีได้กรุณารายงานเมื่อก็ว่า อสม. เป็นสิ่งจำเป็นแล้วก็ยังเป็นประโยชน์มาก สำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเราคนไทย โดยเฉพาะคนไทย ที่อยู่ในชนบทที่ค่อนข้างจะห่างไกล อสม. เป็นนโยบายของรัฐบาลทุกสมัยตลอดมา เดียวนี้ก็เป็นนโยบาย ของรัฐบาลอยู่ เพราะฉะนั้นผมดีใจที่ได้เห็น อสม. เกิดขึ้น และหวังว่า อสม. คงจะดำรงอยู่และเจริญเติบโต ช่วยชาวบ้านได้มากและก็โดยตรง การช่วยชาวบ้านจะไม่เป็นที่น่าห่วงใยต่อไป เพราะว่าเรามี อสม. ทุกหมู่บ้าน

ก่อนที่จะเริ่มเรื่องของ มอบ. ผมขอเรียนถึงความเป็นมาว่า มอบ. เกิดขึ้นได้อย่างไรก่อนที่จะ ถึงเรื่องนั้นจำเป็นจะต้องเรียนว่า เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อ ๒๑ ปีมาแล้ว สมัยนั้นผมยังเป็นแม่ทัพอยู่ที่ภาคที่ ๒ แล้วปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัดสกลนคร จังหวัดเดียวกับคุณหญิงที่ขึ้นมารับรางวัลเมื่อตะกี้ ผมก็ขออนุญาต ถามท่าน เป็นคำถามที่ไม่สมควรจะถามผู้หญิงหน่อยว่าเดี๋ยวนี้อายุเท่าไรแล้ว ท่านก็บอกว่า ๔๓ ปี ก็แสดงว่า ตอนนั้นที่เราทำกันก็อายุ ๒๒ ปี นับว่าคงจะได้พบเห็นมาด้วยตาตนเองบ้าง แต่บางท่านที่อายุยังน้อยคงจะไม่รู้ เรื่อง มอบ. เลย เพราะว่าตั้ง ๒๐ กว่าปีมาแล้ว พวกเราที่อยู่ที่ยกกองที่ภาคที่ ๒ ส่วนหน้าที่สกลนครหรือที่เขา เรียกว่ากองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๒ ที่สกลนคร มีหน้าที่หลายอย่างที่จะต้องทำหน้าที่ ที่สำคัญ

๑. การปราบปรามผู้ก่อการร้าย ผมไม่ชอบคำนี้เลย เพราะผมไม่ชอบ คำว่าปราบปราม การปราบปรามมันเป็นคำพูดที่ไม่น่าพูด เพราะว่าผู้ก่อการร้ายก็คือคนไทยด้วยกัน แล้วผมก็เป็นคนไทย พวกเราก็เป็นคนไทย จะไปปราบปรามกันเองรู้สึกไม่ น่าจะพูดอย่างนั้น แต่อย่างไรก็ตามเรามีหน้าที่ ที่จะต้องทำเรื่องให้เกิดความสงบขึ้นในภาคอีสาน ในตอนนั้นถ้าใครโดนก็จะรู้ว่า ภาคอีสานตั้งแต่สมัย ปี ๒๕๑๕ ปี ๒๕๑๖ ปี ๒๕๑๗ ปี ๒๕๑๘ ระดับการก่อการร้ายค่อนข้างสูงทีเดียว เพราะฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติ หน้าที่อยู่ในกองที่ภาคที่ ๒ ส่วนหน้า หรือ กอ.รมน. ภาค ๒ ย่อมมีความเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น แก่ทุกคนโดยถ้วนหน้ากัน นั่นคือภารกิจอันหนึ่ง

ภารกิจอันที่ ๒ ก็คือช่วยเหลือชาวบ้านให้เขามีอาชีพมีที่ทำมาหากิน แล้วก็ปลอดภัย โรคภัยไข้เจ็บ นี่ก็เป็นภารกิจอันหนึ่งที่ก่อให้เกิด มอบ. ที่ผมเรียกว่า ภารกิจอันนี้ทำให้เกิด มอบ. ก็เพราะว่า

ตัวผมเองและเพื่อนๆ ทั้งหลาย รวมทั้งท่านผู้มีเกียรติซึ่งผมจะเอ่ยชื่อต่อไปในภายหลังที่ได้กรุณาในวันนี้ด้วยแล้ว เราก็ไปพบเห็นสิ่งซึ่งเราไม่เคยคิดว่าพบเลยแก่ชาวบ้านในภาคอีสาน สิ่งนั้นคือความทุกข์ยาก ความยากจนของชาวบ้านภาคอีสาน ผมขอเรียนตรงๆ ว่า ตั้งแต่เกิดมาผมไม่เคยเห็นคนจนมาก ผมไม่เคยนึกว่าจะมีคนจนขนาดนั้นในภาคอีสาน เมื่อเราไปเห็นแล้วเราถึงว่า คนจนขนาดนี้ก็จริง ๆ จนๆ ไม่มีอะไรจะกินเลย ไม่มีสตางค์แม้แต่บาทเดียว เสื้อผ้าก็ไม่มีจะใส่ การหาอาหารใส่ปากใส่ท้องของแกก็คือว่าไปจับสัตว์ในน้ำหรือบนบกไปถอนหญ้าถอนอะไรมากิน เป็นสภาพที่ผมเห็นว่าแม้เมืองไทยอย่างนี้ก็ยังมี เมื่อสภาพเป็นอย่างนั้นแล้ว โรคภัยไข้เจ็บก็ตามมาด้วย เราก็ไปพบคนเจ็บ คนเจ็บปวดศีรษะ คนเจ็บเป็นไส้ติ่งอักเสบ คนเจ็บเป็นโรคสารพัดอย่างในภาคอีสานตอนนั้น เราไปเห็นคนซึ่งตายไปต่อหน้าต่อตาเรา ตายเพราะว่า

๑. เขาไม่มียารักษา

๒. เขาไม่ทราบว่าจะไปรักษาที่ไหน

๓. ก็ไม่ทราบว่าจะรักษาอย่างไร

นี่คือสิ่งที่ผมได้พบเห็นมาด้วยตัวของผมเอง เพื่อนๆ ทุกคนก็ได้ไปเห็นมาด้วยตาตัวเอง เรื่องนี้เราเลยมานั่งคิดกันว่า เป็นหน้าที่ของเราแล้วที่จะต้องช่วยชาวบ้าน เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องคอยไปดูแลชาวบ้านเท่าที่เราสามารถจะดูแลได้ เราก็ปรึกษากันในระหว่างพวกเราที่เป็นผู้ใหญ่ในที่นี่ว่า เราจะช่วยชาวบ้านได้อย่างไรบ้างในการที่จะให้แกรู้ว่า ควรจะอย่างไรเมื่อแอกเกิดมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพอนามัยของร่างกาย เราก็นั่งคิดกันอยู่หลายวัน ในที่สุดเราก็คิดว่า เราน่าจะส่งเจ้าหน้าที่ที่เป็นนายทหารชั้นประทวนที่เราเรียกว่า นายสิบเสนารักษ์เข้าไปดูแลชาวบ้าน แต่เมื่อเรามาดูจำนวนนายสิบเสนารักษ์กันแล้วมีจำนวน ๕ คน ๑๐ คน เท่านั้นเอง ก็ไม่พอที่จะช่วยชาวบ้านได้ แล้วอีกอย่างหนึ่งขอเรียนตรงๆ ว่าชาวบ้านก็ไม่ค่อยไว้วางใจพวกเราเท่าไรในตอนนั้น เพราะชาวบ้านก็ยังหวาดกลัวอยู่ว่า เจ้าหน้าที่จะไปทำอะไรกับเขาบ้างหรือไม่ไปรักษาเขาจริง ๆ หรือว่าจะไปหลอกทำอะไรกับเขา เพราะชาวบ้านตอนนั้นค่อนข้างจะมีแนวโน้มว่า ไม่ค่อยเชื่อถือเจ้าหน้าที่ทางราชการเท่าไร ความคิดของเราคือ ๑. ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับชาวบ้านว่า เราจะไปช่วยเขาจริง ๆ ผมได้อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อที่จะให้ชาวบ้านเชื่อว่าเราพร้อมที่จะเสียสละแล้วไปช่วยเหลือชาวบ้าน แต่มาติดปัญหาว่านายสิบของเรามีน้อย เขาคิดไม่ออกว่าจะทำอย่างไร ในที่สุดก็มีพวกเราคิดกันไปคิดกันมาออกว่า เห็นจะต้องมีคนอาสาสมัครจะต้องใช้อาสาสมัครจะเอาจากที่ไหน ก็เอาจากชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านนั่นเอง เด็กผู้หญิงอายุตั้งแต่ ๑๕ - ๑๖ - ๑๗ - ๑๘ - ๑๙ - ๒๐ ปี ซึ่งแกก็อยู่ในหมู่บ้านนั้นแล้วแกก็พร้อมที่จะช่วยเหลือชาวบ้าน เราก็บอกว่าถ้าจะต้องใช้พวกนี้ ก็คิดกันไปคิดกันมา ในที่สุดก็ตกลงว่า เราจะใช้อาสาสมัคร เราก็เริ่มโฆษณาประชาสัมพันธ์ว่า เราจะช่วยเหลือชาวบ้านด้วยวิธีให้เด็ก ๆ ในบ้านซึ่งมีอยู่โดยทั่วไปมากมายก่ายกองในบ้านนั้นได้เป็นผู้ช่วยเหลือชาวบ้านเอง ก็ไปพูดกับชาวบ้านไปพูดกับทุกคนในหมู่บ้านต่าง ๆ ว่า วิธีนี้จะยินดียอมรับกันไหม ในที่สุดชาวบ้านก็เข้าใจหลังจากที่เราไปเกลี้ยกล่อมกันก็ค่อยเข้าใจ ในที่สุดเราได้อาสาสมัครมาจำนวนหนึ่ง อาสาสมัครจำนวนหนึ่งก็เป็นเด็กสาวทั้งนั้น เด็กอายุ ๑๕ ปี ๒๐ ปีเศษๆ อาจจะมีคุณที่ได้รางวัลนี้รวมอยู่ด้วยคนที่ได้ในที่สุดเมื่อได้อาสาสมัครแล้วจะให้แกเรียนอะไร จะสอนให้แกทำอะไร ก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่าได้มาแล้วมีคนสมัครจะช่วยเหลือชาวบ้านแล้ว จะให้แกทำอะไร จะให้แกทำอะไรบ้างเราก็นั่งนึกดูว่า ที่เราไปเห็นชาวบ้านเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ล้มตายไปต่อหน้าต่อตาเรา เราจะช่วยเขาได้อย่างไร เราก็นึกว่า ๒. จะต้องให้ชาวบ้านรู้ว่า เมื่อแกเป็นอย่างนี้ แกควรจะอย่างไร เช่น สมมติว่าแกปวดท้อง แกควรจะไปหาหมอหรือเอายาแก้ปวดท้องมากินเองก็ได้ โดยไม่ต้องไปหาหมอ เราคิดว่าวิธีนี้ถ้าจะดี เพียงแต่ให้ชาวบ้านรู้ว่า เมื่อปวดศีรษะเป็นไข้ มันจะมีอาการอย่างไร รุนแรงแค่ไหนควรจะไปหาหมอ จำเป็นจะต้องมานั่งเขียน เขาเรียกว่า ขอบเขตการฝึกอบรมให้กับอาสาสมัครต่างๆ เมื่อเราเขียนได้แล้วรายละเอียดของการฝึกอบรม

ผมขอเอ่ยในที่นี้เลยว่า ทั้ง ๒ ท่านที่ผมจะเอ่ยถึงมานั่งอยู่ที่นี้แล้วคนหนึ่ง คือ คุณหมอ ปานทิพย์ วิริยะพานิช อีกท่านหนึ่ง พันเอก สหชาติ พิพิธกุล ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชาวบ้าน ที่ผมจะเล่าความสามารถ ความดีเด่นของหมอทั้ง ๒ ท่านให้ท่านทั้งหลายฟังต่อไป เมื่อเราได้ขอบเขตว่าเราจะสอนกันอะไรกันแล้ว อย่างเช่น สอนจับชีพจรทำอย่างไรวิธีจับชีพจรนับอย่างไร นาฬิกาหนึ่งก็ดูบอะไรทำนองนั้น หรือว่าปวดท้องธรรมดากับปวดท้องไส้ติ่งอักเสบมันมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไรให้แสร้งแค่นั้นแล้วแกลงได้บอกชาวบ้านว่า ถ้าปวดท้องอย่างนี้อยู่ไม่ได้แล้วจะต้องไปหาหมอ จะต้องไปที่ไหนสักแห่งหนึ่งเราก็ได้มา มาติดขัดปัญหาเรื่องว่าจะเอาใครอบรมแกอีก ผู้ที่อบรมผมก็ไปหา ขออนุญาตเรียนตรงไปตรงมา ผมก็ไปหาผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่สกลนคร ขอความช่วยเหลือบอกว่า ขอให้พยาบาลมาช่วยสอนเด็กๆ ให้หน่อยได้ไหม สอนให้เท่าที่เราคิดว่าแกลงจะรู้ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผมขอไม่เอ่ยชื่อในที่นี้เดี๋ยวนี้คงจะเกษียณไปแล้วก็ตอบรับว่า โอ.เค. จะมาช่วยสอนเด็กให้ คนที่จะมาสอนเด็กก็ไม่ใช่หมออีก ก็ต้องใช้พยาบาลที่โรงพยาบาลมีอยู่จำนวนเท่าไรก็ไม่ทราบ หมอผู้อำนวยการโรงพยาบาลก็ไปบอกพยาบาลว่า ทางกองทัพขอให้ไปช่วยฝึกอบรมเด็กอาสาสมัคร มอบ. สักระยะเวลาหนึ่ง พยาบาลปฏิเสธไม่ยอมมา เพราะพยาบาลเข้าใจผิดว่า จะสอนให้เป็นพยาบาล ผมก็ไม่มีคนอบรมเพราะพยาบาลก็ไม่มา ผู้อำนวยการก็ไม่ทราบจะทำอย่างไร ในที่สุดเราก็จะทำอย่างไร ผมก็เลยเอาหมอสหชาติ เด็ก ๆ ของหมอสหชาติช่วยกัน คือ นายสิบเสนาณรงค์ที่เป็นผู้ชายผู้หญิงก็มาที่เราได้ยี่สิบสามสิบคน เลยสอนกันสนุกสนานมาก เพราะผู้ชายสอนผู้หญิง แกลงสอนจ้ำจี้จ้ำไชเป็นที่สนุกสนานกันก็เลยสำเร็จพยาบาลก็ไม่ต้องมาสอน นายสิบเสนาณรงค์ก็สอนแทนแกลงสอนกันสนุกสนาน วิธีทำอย่างโน้นอย่างนี้ วัดความดันทำอย่างไร จับชีพจรทำอย่างไร อะไรทำอย่างไร ต่อมาก็มีความรู้จนถึงขนาดว่าทำคลอดทำอย่างไร เพราะหมอปานทิพย์ เป็นคนไปช่วย หมายความว่าทำคลอดแบบหมอดำแย แบบหมอดำแยชาวบ้าน หมอปานทิพย์เป็นคนไปสอนให้ทำอย่างไร เมื่อได้เสร็จแล้ว เราก็ได้เด็ก ๆ มาจากตำบลต่าง ๆ หลาย ๆ ตำบลในภาคอีสานทั้งหมด

ตอนนั้นภาคอีสานที่เขาเรียกว่า ภาคอีสานตอนใต้หรือตอนล่างไม่ค่อยมีปัญหา มีแต่ตอนบน ปัญหาอยู่ทางตอนบน ทางจังหวัดนครพนม ยโสธร หนองคาย อุดรธานี ก็จับพวกหมู่บ้านเหล่านั้นมา เด็กอาสาสมัครก็ทำหน้าที่กันอย่างดีที่สุด แล้วก็รู้สึกเด็กชอบมาก เพราะว่าเด็กรู้สึกว่าการทำงานเพื่อช่วยชาวบ้านเป็นสิ่งที่ดีซึ่งแกลงอยากทำ ผมขอออกนอกเรื่องนิดหนึ่งว่านอกจากเรื่องโรคภัยแล้ว ยังมีเรื่องเรียนหนังสือของเด็กๆ โรงเรียนมีครบ ไปดูตามตำบลหมู่บ้านมีโรงเรียนพร้อม มีที่เล่นของเด็กๆ ก็มีนักเรียนก็มี แต่ครูไม่มี เพราะครูไม่กล้ามาสอนเรื่อง มอบ. ก็เหมือนกันที่ผมเรียนในตอนต้นว่า กระทรวงสาธารณสุขก็กำลังคิดริเริ่มอยู่ตอนนั้นเหมือนกัน แต่กระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถจะเข้าไปได้ เพราะอันตราย พวกผมก็ยังเข้าไปลำบาก เพราะเข้าไปในหมู่บ้านไม่แน่นอนว่าจะปลอดภัย ตอนนั้นกระทรวงสาธารณสุขถึงยังเข้าไปไม่ได้ พวกเราถึงจำเป็นจะต้องเข้าไป ผมเข้าไปไม่ใช่ว่าเก่งกล้าสามารถอะไร แต่เพียงว่าเป็นหน้าที่ของเรา เราไม่สามารถจะละเลยได้ว่า เราจำเป็นจะต้องเข้าไปช่วยเหลือไม่อย่างนั้นชาวบ้านก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือแน่นอน ในเมื่อกระทรวงสาธารณสุขยังเข้าไปไม่ถึงผมก็ทำอย่างที่เรียนให้ทราบแล้ว

ในที่สุดเราก็ได้อาสาสมัครมาเป็นจำนวนมากทีเดียว แล้วก็ทำงานได้ผลดีมาก ตอนนี่ก็มีปัญหาเรื่องยา ยาจะเอามาจากไหน ยาก็ได้มาจากการบอกบุญไปยังสถานที่ต่างๆ ยาหลวงบ้างยาที่มีผู้มาช่วยเหลือบ้าง หมอปานทิพย์ ก็ช่วยมากเอายาไปให้เป็นจำนวนมาก แล้วก็ความทราบถึงสมเด็จพระเจ้าที่ท่านประทับอยู่บนสวรรค์เดี๋ยวนี้ ผมไปเล่าถวายให้ฟังว่ากองทัพกำลังทำอะไรกันอยู่ท่านก็บอก ดีนี่ ดีนี่ แล้วท่านก็พระราชทานยามาส่วนหนึ่งไว้ให้ เพราะยา พอสว. เขามีเยอะตอนนั้น ท่านก็นำมาให้ มีเรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง ที่ผมคิดว่าทางกระทรวงสาธารณสุข คงจะเรียนรู้ได้มากแล้ว ผมขอคิดอย่างคือ ภาคอีสานใครที่มาจากภาคอีสานในตอนนี่คงจะทราบดีว่าภาคอีสานหมู่บ้านต่างๆ เขาอยู่กันเป็นกลุ่ม ไม่กระจัดกระจายเหมือนภาคอื่น โดยเฉพาะภาคใต้กระจัดกระจายมาก แต่ภาคอีสานหมู่บ้านเขาอยู่กันเป็นกลุ่ม เกาะกลุ่มๆ กัน

แล้วคนในหมู่บ้านส่วนมากนามสกุลเดียวกัน อะไรก็คล้ายๆ กันทั้งนั้นส่วนใหญ่นี้นอกเรื่องไปอีกนิดหนึ่ง เพราะฉะนั้นมีคนบอกว่าคนภาคอีสานค่อนข้างจะไม่ฉลาด เพราะว่าแต่งงานกันเองจะจริงหรือเท็จผมไม่ทราบ แต่ว่าในหมู่บ้านหนึ่งคนนามสกุลเดียวกันเป็นส่วนมาก ทีนี้เมื่อเป็นอย่างนั้นเราก็มีความได้เปรียบว่า เมื่ออาสาสมัครหรือ มอบ. เข้าไปในหมู่บ้านพร้อมกับยา เข้าแกก็เริ่มออกจากบ้านไปเยี่ยมเยียนทุกบ้าน ถามว่าที่ ป่าน้ำอาเป็นอะไรบ้าง ถ้าใครปวดหัวแกก็ให้อ้าปากแล้วเอายาหยอดเม็ดหนึ่ง ก็ไม่ต้องให้ยาเสียใบไม้ตรงฝาผนัง หรือเหมือนอย่างที่ย้ายยาไปที่ละหลายๆ เม็ดเข้าก็ไป กลางวันก็ไป เย็นก็ไป วันหนึ่ง ๓ เวลา หรือกลางคืนมีความจำเป็นต้องไปก็ไป ฉะนั้นการใช้จ่ายก็ใช้น้อยแต่ได้ประโยชน์มาก ไม่เปลืองด้วย ยาที่ได้รับพระราชทานมาจากสมเด็จพระยาได้ประโยชน์มากก็ใช้จ่ายพวกเหล่านี้ แล้วก็มีคนรู้จักเอายามาบริจาคก็มีเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว

ทีนี้ขออนุญาตกลับมาถึงหมอทั้ง ๒ ท่าน คือ หมอปานทิพย์ กับ คุณหมอสหชาติ ที่จริงมีคนอื่นด้วย แต่ว่า ๒ ท่านเป็นผู้ที่ทุ่มเทในเรื่องนี้มาก อย่างคุณหมอปานทิพย์ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลคริสเตียนที่กรุงเทพฯ พอวันศุกร์หรือวันเสาร์ หมอจะต้องขับรถจากกรุงเทพฯ ไปที่สกลนคร ไม่ใช่ใกล้ ๆ นะครับ ตอนนี้อยู่เวลาตอนเช้าไป หมอจะไปเยี่ยมเด็ก ๆ ตามหมู่บ้านต่างๆ ไปช่วยสอนเด็กไปดูเด็ก ไปดูว่าเด็กทำงานกันอย่างไร ผิดพลาดหรือไม่ ช่วยสั่งสอน ช่วยทำอะไร ทุกคนจะเรียกหมอปานทิพย์ว่า แม่ เด็กทุกคนจะเรียกว่า แม่หมอ ๆ ผมก็มีความภูมิใจแทนคุณหมอปานทิพย์ เดียวนี้ผมก็ยังคิดว่า เด็ก ๆ ก็ยังคิดถึงหมอปานทิพย์อยู่ แล้วก็คิดถึงแม่ของเขาอยู่ ส่วนหมอสหชาติ อยู่ทีนั้นกับผมอยู่แล้วก็ไม่มีปัญหาอะไร ก็ออกไปกับหมอปานทิพย์ได้สบายดีมาก นี่คือเรื่องที่เราคิดว่าเป็นเรื่องที่เราได้ช่วย

มีเรื่องอีกเรื่องหนึ่งนะครับ เรื่อง มอบ. โดยที่ผมพยายามไปบอกกล่าวพวกคนที่รู้จักว่าสิ่งที่ผมต้องการมากที่สุดคือยา ความก็ทราบไปถึงเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำประเทศไทยในสมัยนั้น เขาได้ทราบเรื่อง มอบ. เขาก็มาพบผมบอกว่า ขอดูหน่อยได้ไหม ผมก็บอกว่ายินดีให้ไปดู ผมก็นำเขาไปดูในหมู่บ้าน เขาดูแล้วเขาก็บอกว่า ทำได้อย่างไร ผมก็เล่าให้เขาฟังว่าทำได้อย่างไร ทำโดยวิธีของผม เขาก็เอาเช็คขึ้นมาเขียนให้ผม ๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ไปซื้อยาก็นับว่าเป็นความมีชื่อเสียงของประเทศเขาอย่างหนึ่งในการให้การรักษายาบาลแก่ชาวบ้านที่ยากจนที่อยู่ไกลๆ

ผมขอเรียนกลับไปนิดหนึ่งถึงเรื่องความยากจนของชาวบ้าน ซึ่งเดี๋ยวนี้ผมคิดว่าไม่มีแล้ว ผมขอยืนยันว่าภาคอีสานเดี๋ยวนี้ไม่ยากจนเหมือนสมัยที่ผมเป็นแม่ทัพแล้วความยากจนของคนภาคอีสานที่เราเรียกกันว่า คนด้อยโอกาส สำหรับคนภาคอีสานในสมัยนั้นใช้ไม่ได้ต้องเรียกว่า คนไม่มีโอกาส คือ แก่ไม่มีโอกาสเลย ไม่มีโอกาสที่จะทำมาหากิน ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการรักษายาบาล ไม่มีโอกาสที่จะเรียนหนังสือ ไม่ใช่เพราะแก่เรียนไม่ได้ หรือว่าทำตัวไม่ดี แต่แก่ยากจนเสียจนไม่สามารถจะทำอย่างที่ต้องการได้ นี่เป็นเรื่องที่ผมไม่คิดว่าผมจะพบเห็นในชีวิตของผม ผมได้พบเห็นจริงๆ แล้ว ผมคิดว่า ผมมีบุญมากที่ได้พบเห็นคนยากคนจนและได้ช่วยเหลือคนยากคนจนเหล่านั้น

เรื่องของ มอบ. ในรายละเอียดว่าทำกันอย่างไร ผมคงขอไม่พูดในที่นี้ แต่ถ้าคุณบดีหรือกระทรวงสาธารณสุข ทาง อสม. มีความสนใจว่า มอบ. เราทำกันอย่างไร หมอทั้ง ๒ ท่าน ที่กรุณามาในวันนี้จะบอกได้ในรายละเอียดว่า ที่ท่านสอนให้ มอบ. ไปทำมีเรื่องอะไรบ้าง มีเรื่องต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ผมขอเรียนว่าเราภูมิใจมากที่ได้สร้าง มอบ. ขึ้นมา ทำไมเราถึงเรียก มอบ. ที่จริงการตั้งชื่อ มอบ. เราก็คิดกันนานเหมือนกันว่า เราจะเรียกชื่อเด็กเหล่านี้ว่าอย่างไร ในที่สุดเราก็มาตกลงกันว่า เห็นจะต้องเรียกว่า หมออาสาหมู่บ้าน กระทรวงสาธารณสุขคงไม่ค่อยชอบเท่าไร เพราะไปใช้คำว่า หมอ แต่ผมคิดว่า เพื่อให้เกิดความศรัทธา คือชาวบ้านถ้ามีหมอชาวบ้านก็รู้สึกว่ามีคนมาช่วย แต่ก็ไม่ใช่นายแพทย์หรือแพทย์หญิงอะไรทำนองนั้น เพียงแต่ให้เขาเชื่อว่า นี่คือนักที่หน้าคล้ายๆ หมอไปช่วยเขา ก็เลยเรียกกันว่า หมออาสาหมู่บ้าน รู้สึกเด็กก็ภาคภูมิใจไม่ใช่น้อยทีเดียว มอบ. เราดำเนินการมาหลายปีทีเดียว จนในที่สุดเมื่อกระทรวงสาธารณสุขทำเรื่อง อสม. ตอนนั้นก็ มี ผสส. ด้วย สำเร็จแล้ว เกิดขึ้นมาแล้ว ผมก็ย้ายมาพอดี มอบ. ก็คงดำเนินงานต่อไป ที่ผม

ขอเรียนด้วยความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง เมื่อเราทำที่กองทัพภาคที่ ๒ สำเร็จ เราก็ขยาย เมื่อผมย้ายมาเป็นผู้บัญชาการทหารบกแล้ว ผมก็เอาแนวความคิดเรื่อง มอบ. ไปตามกองทัพภาคต่าง ๆ เริ่มที่กองทัพทางภาคใต้ก่อน หมอปานทิพย์ก็ไปไปเป็นแม่ของคนได้อีก หมอปานทิพย์ก็ไปฝึกอบรมในกองทัพภาคที่ ๔ จนกระทั่งกองทัพภาคที่ ๔ ก็ทำได้ แล้วหมอปานทิพย์ก็มีลูกอีกหลายร้อยคน เดียวนี้หมอปานทิพย์คงเลี้ยงลูกแทบไม่ไหวแล้วเพราะมีเยอะเหลือเกิน นี่เป็นที่มาของ มอบ. แล้วว่าเราทำกันอย่างไร ก็ขอเรียนว่า ถ้าใครอยากทราบรายละเอียดว่า มอบ. ทำเรื่องอะไรกันบ้างก็กรุณามอบทั้ง ๒ ท่านที่มาอยู่ที่นี่แล้ว

ก่อนที่ผมจะลงไป ผมขอเรียนว่า พวกเราภูมิใจมากที่ได้ช่วยเหลือชาวบ้านเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจ เชื่อถือศรัทธาในเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะพวกผมที่มีหน้าที่อยู่ตอนนั้น ชาวบ้านเริ่มเข้าใจ แล้วสิ่งนี้ครับที่ทำให้การรบราฆ่าฟันกันระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐค่อยๆ ทุเลาลงๆ แล้วก็หายไปในที่สุด ผมขอเรียนว่าตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๙ เป็นต้นไป จนกระทั่งต้นปี ๒๕๒๐ เราไม่ได้ยิงกันเลย เราเลิกยิงกันแล้ว เราทำความเข้าใจกันเสร็จแล้ว เราพูดกันรู้เรื่องแล้ว ความสงบสุข ความรัก ความเป็นที่ เป็นนื่องได้กลับคืนมาสู่ภาคอีสานแล้วในตอนนั้น ซึ่งเป็นความรักความเข้าใจที่ผมภาคภูมิใจมาก เพราะอย่างนั้นพวกเราโดยเฉพาะพวกเราที่อยู่ภาคอีสานตอนนั้นถึงความผูกพันกับชาวบ้านมาก เราารู้ดีว่า ชาวบ้านที่เลิกยิงกันไม่ใช่เพราะกองทัพ เป็นคนทำให้เขาเลิกยิง แต่เมื่อเขาเกิดความเข้าใจว่า การที่กระทำกันนั้นมันไม่เกิดความดีให้แก่ชาติบ้านเมือง และไม่ทำให้มีความสุขในหมู่บ้านนั้นเลย แก้กเลยเข้าใจแล้วก็หันหน้าเข้าหากัน มอบ. ก็เป็นส่วนหนึ่งในการที่จะนำความสุขความร่มเย็นมาสู่พี่น้องชาวอีสานในตอนนั้น แล้วก็ทั่วประเทศในตอนสุดท้าย

นี่เป็นเรื่องที่ผมจะมาเล่าให้ฟังในวันนี้ ก่อนที่จะเดินลงไป ผมขอชมเชยและขอให้เครดิตกับกระทรวงสาธารณสุขที่ได้ริเริ่ม อสม. ขึ้นมาจนกระทั่งสำเร็จ แล้วก็ดำเนินไปด้วยดีจนทุกวันนี้ ผมคิดว่ากระทรวงสาธารณสุขกำลังทำในสิ่งที่มีคุณค่ามหาศาลต่อชาวบ้าน เหมือนอย่างที่ท่านคนบดได้กล่าวไว้เมื่อกี้ว่า คนมักจะมีลิ้มไปว่าการสาธารณสุขเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชาวบ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลมากๆ ที่ผมพูดว่า ชาวบ้านเดี๋ยวนี้ดีขึ้น ไม่ใช่ว่าดีขึ้นจนเราปล่อยได้แล้ว ดีขึ้นกว่าเดิมแต่เราจำเป็นจะต้องดูแลแกต่อไป เพราะอย่างน้อยที่สุดแกก็ยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชนอยู่เหมือนเดิม แต่ความช่วยเหลืออันนั้นอาจจะลดน้อยลงเท่านั้นเอง เขาพูดกันว่า ถ้าคนเราร่างกายแข็งแรง สมองก็แข็งแรง เพราะฉะนั้นกระทรวงสาธารณสุขที่กำลังจะทำการให้ร่างกายแข็งแรง เมื่อคนมีร่างกายแข็งแรง สมองก็แข็งแรง คนที่สมองแข็งแรงก็เป็นคนที่รับรู้และมีความเฉลียวฉลาดเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นกระทรวงสาธารณสุขกำลังทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์มาก คณะสาธารณสุขศาสตร์ก็จะเป็นคณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพอนามัยของชาวบ้านและต่อความฉลาดของพลเมืองในประเทศของเรา ผมหวังว่ากระทรวงสาธารณสุขจะพูดให้ อสม. เข้าใจว่า อสม. กำลังทำอะไรกันอยู่กำลังประกอบพฤติกรรมอะไรให้ ชาวบ้าน ทำความดีให้แก่ชาวบ้าน ผมอยากจะฝากกระทรวงสาธารณสุขไปว่าขอให้บอก อสม. ทุกคนที่มาในที่นี่หรือไม่ว่า ณ ที่นี้ก็ตามได้โปรดทำความดีต่อไปเพราะความดีนี้เป็นความดีที่จะแผ่ขยายไปยังชาวบ้านที่ยากจนที่พวกเราเรียกว่าด้อยโอกาสหรือที่ผมเรียกว่าไม่มีโอกาสเลย จะได้มีโอกาสขึ้นบ้าง

ขอให้ทุกคนตั้งใจทำความดีเพื่อใช้หนี้แผ่นดินที่เราเกิดมา ก่อนที่จะลงไป ผมขออนุญาตท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้โปรดให้เกียรติกับ หมอปานทิพย์ และ หมอสหชาติด้วย

ขอบคุนมากครับ

*****